

Ю. С. Ребрик,
к. е. н., доцент кафедри фінансів і кредиту,
Черкаський навчально-науковий інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

ЕКСПРЕС-ДІАГНОСТУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКІВ НА ОСНОВІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ НЕПАРАМЕТРИЧНОЇ СТАТИСТИКИ

Yu. S. Rebryk,
Associate professor, Chair of Finance and Credit, PhD in economics,
Cherkasy educational-scientific Institute of the University of Banking

EXPRESS DIAGNOSTICS OF BANK FINANCIAL SUSTAINABILITY ON THE BASIS OF NONPARAMETRIC STATISTICS

У статті запропоновано науково-методичний підхід до експрес-діагностування фінансової стійкості банку на основі застосування «сигнального» підходу. Розроблено структурно-логічну модель експрес-діагностування. Сформовано матрицю зон імовірності настання фінансової кризи банку, що містить рекомендації щодо впровадження визначених режимів діяльності банку залежно від числового діапазону імовірності фінансової кризи банку. Запропонований науково-методичний підхід до експрес-діагностування фінансової стійкості банку було апробовано на даних фінансової звітності банків України. Результати апробації свідчать про адекватність побудованої моделі та її високу прогностичну силу щодо визначення імовірності розвитку фінансової кризи банку. Запропонована модель експрес-діагностування фінансової стійкості банку може застосовуватися комерційними банками у своїй діяльності та НБУ у процесі здійснення безвізного нагляду за банківськими установами.

In the article the scientific and methodical approach to express diagnostics of bank's financial sustainability, based on the postulates of «signals» approach, is proposed. The structural-logical model of express diagnostics of the bank's financial sustainability is developed. The matrix, which provides guidance on the implementation of the defined modes of bank's activities depending on the numerical range of probability for of bank's financial crisis occurrence is developed. The proposed scientific and methodical approach to express diagnostics of bank's financial sustainability was tested on data from individual financial statements of Ukrainian banks. The results of testing indicate the adequacy of the constructed model and its high predictive power to determine the probability of financial crisis of the bank. The model of express diagnostics of the bank financial sustainability can be used by commercial banks in their activities and by NBU in the process of off-site supervision of banking institutions.

Ключові слова: фінансова стійкість, експрес-діагностування, фінансова криза, інтегральний індикатор загрози фінансовій стійкості банку, імовірність настання фінансової кризи, «сигнальний» підхід.

Keywords: financial sustainability, express diagnostics, financial crisis, integral indicator of the threat to financial sustainability of the bank, the probability of financial crisis, «signals» approach.

Постановка проблеми. На фоні перманентної нестабільності в економіці та фінансовій системі зокрема, діяльність банків супроводжується підвищеним рівнем ризику та значними загрозами погіршення їх

фінансового стану. Поряд із деструктивними процесами у банківській діяльності, що характеризуються прискоренням відтоків депозитних ресурсів з банківської системи, погіршенням якості активів банків, обмеженням доступу до оптового фінансування, суттєвою загрозою для фінансової стійкості банків є також агресивне макроекономічне середовище та жорсткі неправомірні дії регулятора. Все це вимагає від банків удосконалення існуючих методичних підходів до діагностування їх фінансової стійкості з метою завчасного виявлення негативних тенденцій у діяльності й запровадження оперативних заходів щодо ліквідації внутрішніх загроз та пом'якшення впливу зовнішніх деструктивних факторів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на те, що фінансові кризи набули постійного характеру, останнім часом проблемою оцінювання фінансової стійкості банків займається велика кількість зарубіжних науковців, зокрема, Л. Бартон, Д. Даймонд, П. Дібвіг, І. Е. Долан, Р. Кемпбелл, Р. Міллер, Б. Піджненбург, Ю. Розенталь, К. Херман. Крім того, вагомий внесок у дослідження теоретико-методичних підходів до діагностики фінансової стійкості банків та банківської системи зробили такі вітчизняні науковці як О. Дзюблик, Р. Михайлюк [1], Ж. Довгань [2], М. Зверяков, В. Коваленко, О. Сергеева [3] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, зважаючи на негативні тенденції в економіці України та унікальність фінансових криз, розробка методичних підходів до діагностики фінансової стійкості банків, які б забезпечували менеджмент оперативною та достовірною інформацією щодо реального фінансового стану банку та наявності потенційних загроз його діяльності, є актуальним напрямом наукових досліджень.

Постановка завдання. Метою статті є розробка науково-методичного підходу до експрес-діагностування фінансової стійкості банків на основі застосування методів непараметричної статистики, а саме «сигнального» підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Порівняно з іншими суб'єктами господарювання комерційні банки здійснюють більш ризикову діяльність, оскільки працюють, в основному, із залученими від вкладників та кредиторів коштами. Саме тому, в умовах системної кризи важливим є діагностування фінансової стійкості банківських установ як на рівні самого банку, так і з боку регулятора, потенційних клієнтів та контрагентів банку. Однак, на даний час більшість методичних підходів до оцінювання фінансової стійкості банківських установ або ж базуються на внутрішній управлінській інформації, яка обмежує можливість їх застосування зовнішніми зацікавленими користувачами, або ж вимагають високий рівень професійної підготовки та тривалий час на здійснення аналітичних процедур, що є стримуючим фактором для застосування серед широкого кола користувачів. Саме тому, в даній статті пропонується науково-методичний підхід до експрес-діагностування фінансової стійкості банків, який базується лише на доступній інформаційній базі – фінансовій звітності та дозволяє оперативно визначати фінансовий стан банку і приймати адекватні управлінські рішення.

Відповідно до авторського підходу під фінансовою стійкістю банку будемо розуміти його спроможність розраховуватися за своїми зобов'язаннями та здійснювати прибуткову діяльність в умовах мінливості зовнішнього та внутрішнього середовища, що забезпечується збалансованістю грошових потоків та достатністю коштів для підтримки ліквідності та платоспроможності.

Для цілей експрес-діагностування з урахуванням напрацювань [4, с. 453] пропонуємо наступну класифікацію видів фінансової стійкості банківської установи залежно від рівня загроз стійкому функціонуванню:

а) нормальна стійкість – передбачає здійснення стабільної діяльності, за якої банк оперативно та у повній мірі розраховується за своїми зобов'язаннями, а його діяльність генерує стабільний і високий рівень рентабельності;

б) нестійкий фінансовий стан – у діяльності банку наявні затримки за розрахунками з клієнтами та контрагентами, спостерігається розбалансованість грошових потоків та зниження рівня рентабельності діяльності банку;

в) фінансова криза – спостерігається низький рівень ліквідності та платоспроможності банку, оскільки фіксуються перманентні неплатежі за його зобов'язаннями, за результатами діяльності банк отримує значні збитки.

Слід зауважити, що в міжнародній практиці у процесі оцінювання фінансової стійкості банківських установ широко використовуються різні моделі прогнозування банкрутства чи раннього виявлення фінансової кризи, зокрема, logit-моделі, probit-моделі, дискримінантні та регресійні моделі. Крім того, останнім часом набули популярності наступні методи діагностування фінансової стійкості банків та прогнозування фінансових криз: якісний аналіз (побудова графіків та діаграм), економетричний аналіз (побудова моделей бінарного та множинного вибору), непараметрична статистика (розрахунок індикаторів фінансової стійкості банку).

У даній статті буде запропоновано методичний підхід до експрес-діагностування фінансової стійкості банку, алгоритм якого базується на інструментарії непараметричної статистики фільтрації та компонування індикаторів, основою якого є «сигнальний» підхід (рис. 1).

Рис. 1. Структурно-логічна модель експрес-діагностування фінансової стійкості банку
Джерело: розроблено автором

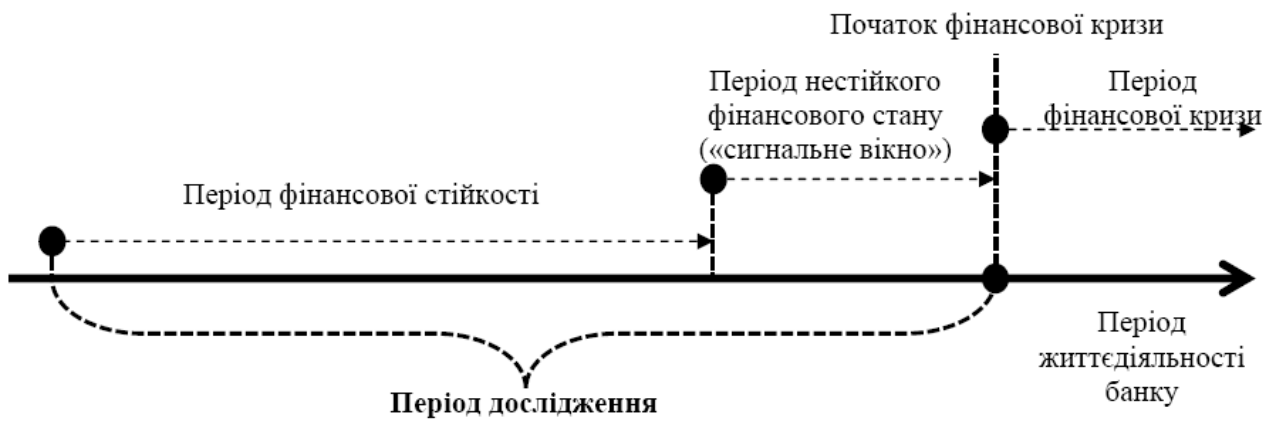
Для того, щоб система показників фінансової стійкості банку була адекватною, дослідження пропонуємо проводити у тривимірному просторі «період дослідження – об'єкти дослідження – показники».

Вибір періоду дослідження за «сигнальним» підходом передбачає тестування гіпотези H_0 , зміст якої полягає в тому, що банк є фінансово стійким проти альтернативної гіпотези H_1 , відповідно до якої найближчим часом банку загрожує втрата фінансової стійкості, тобто фінансова криза.

Таким чином, період дослідження, за яким буде здійснюватися відбір фінансових показників та їх компонування в інтегральний індикатор фінансової стійкості банку передбачає збір та обробку статистичних даних діяльності банківської установи за окремими показниками за два умовні часові горизонти:

1) період фінансової стійкості банку, що відповідає нормальній фінансовій стійкості протягом якого банк вчасно та в повній мірі розраховується за своїми зобов'язаннями, а його діяльність генерує високий рівень прибутковості;

2) період нестійкого фінансового стану або «сигнального вікна», що відповідає нестійкому фінансовому стану, за яким спостерігається погіршення ліквідності та платоспроможності банку та значне падіння рівня прибутковості діяльності. Неадекватне реагування на таку ситуацію обумовлює подальшу втрату фінансової стійкості банку та розгортання фінансової кризи (рис. 2).

Рис. 2. Схеми відображення періоду дослідження діяльності банку з використанням «сигнального» підходу

Джерело: розроблено автором на основі [5]

Для побудови моделі експрес-діагностування фінансової стійкості банківської установи пропонуємо використовувати історичні статистичні дані фінансової звітності банків України за період системної фінансової кризи 2008-2009 років. Вибір зазначеного часового горизонту дослідження обумовлено тим, на відміну від поточної системної фінансової кризи, тригерами якої стали політична нестабільність в країні, жорстке адміністративне втручання регулятора в діяльність банківських установ та процеси штучного «очищення» банківської системи, фінансова криза 2008-2009 років мала природний характер та була викликана фінансово-економічними факторами.

Кінцевою межею періоду дослідження (початок фінансової кризи банку) пропонуємо вважати звітний квартал, в якому відповідно до Закону України «Про банки і банківську діяльність» банк визнано неплатоспроможним [6], що і буде основною характеристикою втрати банком фінансової стійкості. Протягом 2008-2009 років визнання банку неплатоспроможним супроводжувалося обов'язковим введенням тимчасової адміністрації Національного банку України. Так, починаючи з 07.10.2008 по 16.10.2009 рр. було введено тимчасову адміністрацію у 24 комерційні банки. Таким чином, з метою ретроспективного аналізу, що вимагає наявності співставних даних публічної фінансової звітності неплатоспроможних банківських установ та побудови моделі експрес-діагностування фінансової стійкості оберемо ті банки, у яких тимчасову адміністрацію було введено у межах 1-го кварталу 2009 року. До таких банків належали: ЗАТ «Промінвестбанк», ВАТ КБ «Надра», ТОВ «Укрпромбанк», АКБ «Національний кредит», ВАТ КБ «Причорномор'я», АКБ «Київ», ПАТ «Західкомбанк», АКБ «Трансбанк», АКБ «Одеса-Банк, ПАТ «Родовід Банк», ВАТ Банк «БІГ Енергія», АБ «Банк регіонального розвитку». Варто зауважити, що дані банки є представниками різних груп класифікації банківських установ за обсягами активів, що дає можливість уніфікувати методику. Вихідні дані для аналізу взяті із офіційного сайту Національного банку України [7].

Отже, крайня точка «сигнального вікна» встановлена на рівні 1-го кварталу 2009 р., а довжина даного періоду складе три квартали. Відповідно період фінансової стійкості банку буде в два рази довший за період нестійкого фінансового стану і складе шість кварталів або півтора роки.

Щодо потенційних показників фінансової стійкості банку, що становлять первинну вибірку, то ними виступають кількісні фінансові показники, які можуть бути розраховані на основі даних фінансової звітності, а саме показники якості активів, якості ресурсної бази та ефективності діяльності банку. Загалом було сформовано первинну вибірку із 37 показників.

Слід зауважити, що особливість «сигнального» підходу обумовлює відбір показників із генеральної сукупності на основі ідентифікації їх здатності адекватно «сигналізувати» про загрозу розгортання фінансової кризи у банку. При цьому, негативна динаміка значення показника має починати проявлятися вже в період «сигнального вікна». Сигнал має місце, коли показник перетинає граничне значення, що визначається аналітично. Важливо врахувати, що негативною динамікою для одних показників є тенденція до зменшення їх значення. Така характеристика відповідає показникам-стимуляторам. Для інших показників негативним буде тенденція щодо зростання їх значення протягом аналізованого періоду (показники-дестимулятори). Таким чином, формалізуємо наявність сигналів за показниками-стимуляторами та показниками-дестимуляторами за допомогою математичних виразів (1) – (4):

$$\{S_i(t) = 1\} = \{S_i(t), x_i < \gamma_i \mid S_i^* < \gamma_i\}, \quad (1)$$

$$\{S_i(t) = 1\} = \{S_i(t), x_i > \gamma_i \mid S_i^* > \gamma_i\}, \quad (2)$$

$$\{S_i(t) = 0\} = \{S_i(t), x_i \geq \gamma_i \mid S_i^* \leq \gamma_i\}, \quad (3)$$

$$\{S_i(t) = 0\} = \{S_i(t), x_i \leq \gamma_i \mid S_i^* \geq \gamma_i\}, \quad (4)$$

де $S_i(t)$ – сигнал про наявність чи відсутність загрози фінансовій стійкості банку та розгортання фінансової кризи в t -періоді дослідження;

x_i – фактичне значення i -го показника

γ_i – граничне значення i -го показника;

S_i^* – гіпотетичний сигнал i -го показника, що визначає вектор негативної динаміки його значень.

Отже, для ідентифікації сигналу показника, його значення потрібно трансформувати у бінарну систему. Так, наявність сигналу за показником математично відобразиться як «1», відсутність сигналу – «0». Крім того, специфіка «сигнального» підходу, що базується на методах непараметричної статистики вимагає класифікація значень сигналів за показниками, а саме:

1) сигнали типу «А» – це сукупність сигналів, що були отриманні за показником у періоді нестійкого фінансового стану банку;

2) сигнали типу «Б» – це сукупність помилкових сигналів, що були отримані за показником протягом періоду фінансової стійкості банку;

3) сигнали типу «В» – це сукупність помилково відсутніх сигналів за показником протягом періоду нестійкого фінансового стану банку;

4) сигнали типу «Г» – це сукупність відсутніх сигналів за показником протягом періоду фінансової стійкості банку.

Після розподілу правильних та помилкових сигналів розраховується коефіцієнт помилкових сигналів (КПС_{*i*}), що вказує на рівень помилковості i -го показника:

$$КПС_i = \frac{B_i / (B_i + \Gamma_i)}{A_i / (A_i + B_i)} \rightarrow \min, \quad (5)$$

Згідно виразу (5), чим менше значення КПС_{*i*} тим вищий рівень його прогностичної сили. Крім того, з метою виявлення помилковості показників, доцільно застосувати додатковий критерій – співставлення імовірності погіршення фінансової стійкості банку та настання фінансової кризи у випадку подачі сигналу i -тим показником (умовна імовірність) із безумовною імовірністю виникнення кризи. Безумовна імовірність виникнення фінансової кризи (P_i^{δ}) обчислюється як співвідношення обсягу спостережень протягом періоду нестійкого фінансового стану до генеральної сукупності спостережень:

$$P_i^{\delta} = \frac{A_i + B_i}{A_i + B_i + B_i + \Gamma_i} \quad (6)$$

Показник умовної імовірності настання фінансової кризи (P_i^y) визначається як співвідношення кількості правильних сигналів за i -м показником до загальної кількості сигналів протягом заданого періоду дослідження:

$$P_i^y = \frac{A_i}{A_i + B_i} \quad (7)$$

Отже, перевищення рівня умовної ймовірності виникнення фінансової кризи банку над рівнем безумовної свідчить про переважну кількість правильних сигналів за показником. Зазначене, у свою чергу, свідчить про високий прогностичний потенціал даного показника.

Таким чином, з урахуванням всіх запропонованих критеріїв, задачу з пошуку оптимального граничного значення відповідного показника фінансової стійкості пропонуємо представити у наступному вигляді:

$$КПС_i = \frac{B_i / (B_i + \Gamma_i)}{A_i / (A_i + B_i)} \xrightarrow{КПС_i < 1, P_i^y > P_i^{\delta}} \min \quad (8)$$

Показники, по відношенню до яких вирішення оптимізаційної задачі (8) є неможливим, пропонуємо вважати такими, що не мають прогностичної сили та виключати їх з первинної вибірки показників.

Крім того, на нашу думку, серед сукупності показників, що пройшли первинну вибірку необхідно відкинути ті, рівень прогностичної сили яких нижчий за 50 %, тобто які сигналізували про погіршення фінансової стійкості банку менше ніж у половини банків, що становлять об'єкти дослідження і формують базу для побудови моделі експрес-діагностування фінансової стійкості банківської установи.

Для підвищення зручності використання та можливості комплексно оцінювати загрозу фінансовій стійкості банку, доцільно формалізувати інтегральний показник:

$$IFS(t) = \sum_{i=1}^n \omega_i \times S_i(t) \quad (9)$$

де $IFS(t)$ – інтегральний індикатор загрози фінансовій стійкості банку в періоді t ;

ω_i – ваговий коефіцієнт i -го показника;

$S_i(t)$ – сигнал i -го показника в періоді t , виражений через бінарну систему;

n – кількість показників, що пройшли подвійну фільтрацію.

З метою нівелювання помилкових сигналів показників, що пройшли вибірку пропонуємо спосіб зважування, відповідно до якого вагові коефіцієнти визначаються як перевищення рівня умовної імовірності настання фінансової кризи над безумовною ($P_1^y - P_1^6$).

У результаті подвійної фільтрації було обрано 11 показників, що мають найвищу прогностичну силу щодо визначення загрози втрати фінансової стійкості банківської установи (табл.1).

Таблиця 1.
Результати подвійної фільтрації показників загрози фінансовій стійкості банку за «сигнальним» підходом

Показник	Вектор негативної дії показника	КПС _i	Середнє граничне значення, %	Ваговий коефіцієнт
Темп приросту кредитного портфеля	зменшення	0,59	9,86	0,22
Відношення первинної ліквідності до активів	зменшення	0,01	4,98	0,45
Частка споживчих кредитів у кредитах	зростання	0,11	22,67	0,37
Частка основних засобів у активах	зростання	0,22	5,65	0,27
Темп приросту зобов'язань	зменшення	0,56	12,58	0,19
Темп приросту депозитів клієнтів	зменшення	0,15	8,40	0,29
Відношення зобов'язань до власного капіталу	зростання	0,33	713,00	0,21
Частка статутного капіталу у власному капіталі	зменшення	0,30	45,13	0,39
Рентабельність активів	зменшення	0,67	0,61	0,32
Темп приросту чистого прибутку	зменшення	0,44	18,52	0,30
Відношення обсягу відрахувань до резервів за активними операціями до активів	зростання	0,01	7,42	0,27
Всього показників				11
Частка адекватних показників, %				29,72

Джерело: розраховано автором

Для оцінювання інтегрального індикатора загрози фінансовій стійкості банку в динаміці пропонуємо визначати імовірність настання фінансової кризи банку, як крайнього випадку втрати фінансової стійкості. При розрахунку використовується критичне значення $IFS(t)$ – ситуація, коли всі показники, що пройшли фільтрацію сигнализують про загрозу фінансовій стійкості банку. Таким чином, імовірність настання фінансової кризи банку пропонуємо визначати за формулою (10):

$$P_{FC}(t) = \frac{IFS^f(t)}{IFS^c(t)} \times 100\% \quad (10)$$

де $P_{FC}(t)$ – імовірність настання фінансової кризи банку в періоді t ;

$IFS^f(t)$ – фактичне значення інтегрального індикатора загрози фінансовій стійкості банку в періоді t ;

$IFS^c(t)$ – критичне значення інтегрального індикатора загрози фінансовій стійкості банку в періоді t .

Відповідно, чим вища імовірність настання фінансової кризи банку, тим радикальніші дії із запобігання кризи потрібно йому вживати.

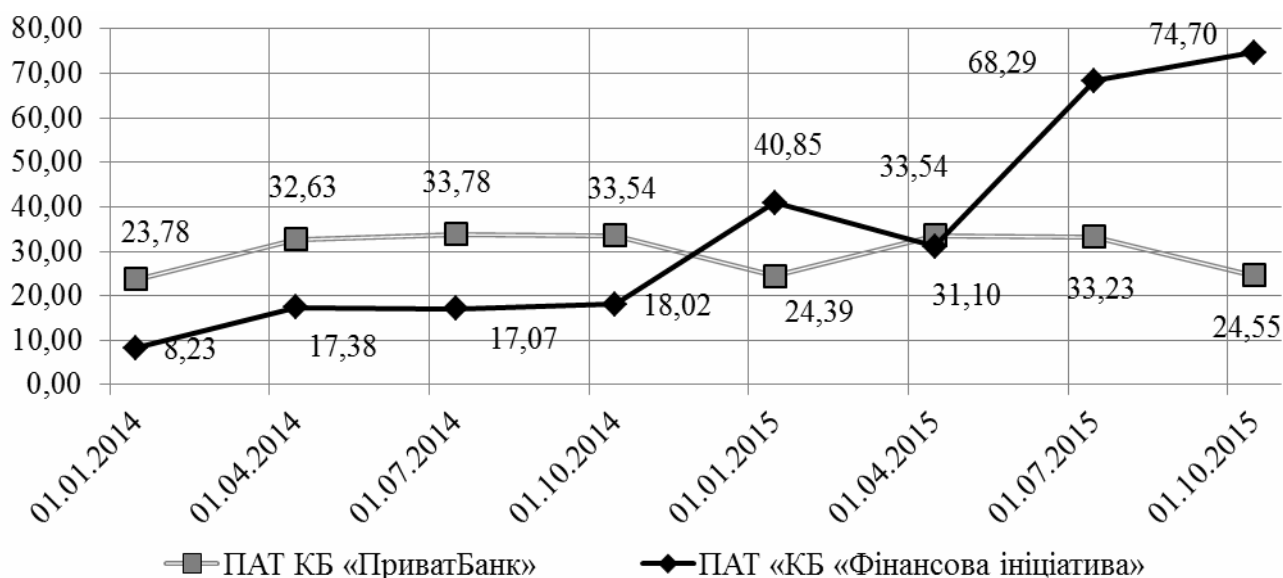
З метою адекватного та оперативного реагування на результати експрес-діагностування фінансової стійкості банку пропонуємо застосовувати матрицю зон імовірності настання фінансової кризи банківської установи, що надасть можливість керівництву банку обирати відповідний режим діяльності щодо недопущення розвитку кризових явищ в банку (табл. 2).

Таблиця 2.
Матриця зон імовірності настання фінансової кризи банку

Кризова зона	Числовий діапазон $P_{FC}(t)$, %	Найменування градації	Режим діяльності банку
I	0 – 24	Зона незначної імовірності виникнення фінансової кризи	Режим звичайної діяльності
II	25 – 49	Зона низької імовірності виникнення фінансової кризи	Режим звичайної діяльності
III	50 – 74	Зона значної імовірності виникнення фінансової кризи	Режим антикризового управління
IV	75 – 100	Зона високої імовірності виникнення фінансової кризи	Режим антикризового управління

Джерело: розроблено автором

Для апробації запропонованої моделі експрес-діагностування фінансової стійкості банку, розрахуємо імовірність настання фінансової кризи для ПАТ КБ «ПриватБанк» та ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива». Вибір банків для апробації запропонованої моделі обумовлено тим, що ПАТ КБ «ПриватБанк» є одним із найбільших банків України, а його діяльність оцінюється як стабільна. У свою чергу, постановою правління Національного банку України від 23.06.2015 року ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива» було віднесено до категорії неплатоспроможних банків та введено тимчасову адміністрацію Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, яка була продовжена по теперішній час [8]. Таким чином, результати розрахунку імовірності настання фінансової кризи, що є крайньою точкою негативного вектору динаміки фінансової стійкості обраних банків представлено на рисунку 3.

Рис. 3. Динаміка показників імовірності настання фінансової кризи ПАТ КБ «ПриватБанк» та ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива» за період з 01.01.2014 по 01.10.2015 рр., у %

Джерело: розраховано автором

Як видно з рисунку 3, протягом 2014-2015 рр. фінансова стійкість ПАТ КБ «ПриватБанк» була на високому рівні, а імовірність загрози настання фінансової кризи не перевищувала 35 %, що свідчить про перебування банку у зоні низької імовірності кризових явищ. Поряд із тим, фінансова стійкість ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива» протягом 3 кварталів 2014 року була високою, а показник імовірності розвитку

фінансової кризи демонстрував значно нижчий рівень порівняно з ПАТ КБ «ПриватБанк». Однак, вже з початку 2015 року відбувається суттєве нарощення загроз фінансовій стійкості банківської установи, а імовірність настання кризи зростає до 40,85 %. Проте, варто відзначити, що ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива» вчасно відреагував на негативну динаміку у своєму функціонуванні шляхом здійснення докапіталізації в обсязі 80 млн. грн. та коригування процентної політики щодо активних та пасивних операцій, що уможливило перейти від збиткової до прибуткової діяльності.

Суттєвим погіршенням фінансової стійкості ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива» характеризувалася його діяльність вже за результатами фінансової звітності за 2 квартал 2015 року. У розрізі цього періоду ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива» був віднесений до категорії неплатоспроможних і вже 24.06.2015 року до банку вводиться тимчасова адміністрація Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. При цьому, показник імовірності настання фінансової кризи банківської установи вже за результатами 3 кварталу 2015 року демонструє дуже високий рівень – близько 75 %. Зазначене вимагає впровадження жорстких заходів з антикризового управління банку ПАТ «КБ «Фінансова ініціатива». Зокрема, банку необхідно здійснювати оперативні наступальні заходи щодо:

- мінімізації ризиків, що пов'язані з операціями із залучення та розміщення коштів;
- стимулювання надходження грошових коштів та стримувати їх вибуття, покриваючи при цьому дефіцит ліквідності;
- управління репутаційним ризиком, який негативно впливає не лише на ліквідність банку, а й ставить під загрозу подальше його функціонування [9].

Отже, слід зазначити, що результати апробації запропонованого науково-методичного підходу до експрес-діагностування фінансової стійкості банку свідчать про адекватність побудованої моделі та її високу прогностичну силу щодо визначення імовірності розвитку фінансової кризи.

Висновки. Таким чином, поточна низька капіталізація банків, жорстка політика регулятора щодо «очищення» банківської системи України одночасно із складною економічною ситуацією в країні та панічними настроями серед населення обумовлюють наявність перманентних загроз фінансовій стійкості будь-якої банківської установи. Саме тому важливим є впровадження у практичну діяльність банків превентивних науково-методичних підходів до експрес-діагностування їх фінансової стійкості. Запропонований підхід надасть можливість завчасно ідентифікувати погіршення фінансової стійкості банку та оцінити імовірність настання фінансової кризи й оперативно вжити відповідних заходів з метою її профілактики. Він може застосовуватися як на рівні комерційних банків будь-якої групи за класифікацією Національного банку України, оскільки є універсальним, а також на рівні Національного банку України у процесі здійснення дистанційного нагляду за комерційними банками. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є розробка детальних методичних рекомендацій щодо системи заходів із покращення фінансової стійкості банків та профілактики чи подолання фінансової кризи.

Література.

1. Дзюблик О.В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи : монографія / О.В. Дзюблик, Р.В. Михайлюк. – Тернопіль, 2009. – 257 с.
2. Довгань Ж. М. Фінансова стійкість банківської системи України: проблеми оцінки та забезпечення : монографія / Ж. М. Довгань. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – 448 с.
3. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків : підручник / М.І. Зверяков, В.В. Коваленко, О.С. Сергеева. – Одеса: Видавництво «Атлант», 2014. – 485 с.
4. Арбузов С. Г. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко, С. В. Науменкова. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.
5. Ребрик Ю.С. Рання діагностика кризи ліквідності банку на основі розрахунку композиційного індикатора / Ю. С. Ребрик // Економічний аналіз. – 2011. – Випуск 9, частина 3. – С. 258–262.
6. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/print1454583488442286>.
7. Дані фінансової звітності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097/
8. Банки з тимчасовою адміністрацією [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fg.gov.ua/not-paying/temporary>.
9. Ребрик Ю.С. План заходів з антикризового управління ліквідністю банку / Ю.С. Ребрик // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2011. – № 1 (10) – С. 249-252.

References.

1. Dziublyk, O.V. and Mykhajliuk, P.V. (2009), *Finansova stijkist' bankiv iak osnova efektyvnoho funkcionuvannia kredytnoi systemy* [The bank financial sustainability as a basis for the effective functioning of the credit system], Ternopil, Ukraine.
2. Dovhan', Zh. M. (2009), *Finansova stijkist' bankivs'koi systemy Ukrainy: problemy otsinky ta zabezpechennia* [The financial sustainability of the banking system of Ukraine: problems and ensure assess], UABS, Sumy, Ukraine.

3. Zvieriakov, M.I. Kovalenko, V.V. and Serheieva, O.S. (2014), *Upravlinnia finansovoiu stijkistiu bankiv* [Bank financial stability management], Atlant, Odesa, Ukraine.
4. Arbuzov, S. H. Kolobov, Yu. V. Mischenko, V. I. and Naumenkova, S. V. (2011), *Bankivs'ka entsyklopediia* [Bank encyclopedia], Znannia, Kyiv, Ukraine.
5. Rebryk, Yu. S. (2011), "Early diagnostics of bank liquidity crisis based on calculation of composite indicator", *Ekonomichnyj analiz*, vol. 9, no 3, pp. 258-262.
6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2000), The Law of Ukraine "On banks and Banking", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2121-14/print1454583488442286> (Accessed 02 February 2016).
7. The official site of National Bank of Ukraine (2016), "The financial statements of Ukrainian banks", available at: http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=64097/ (Accessed 01 February 2016).
8. The official site of Deposit Guarantee Fund (2016), "Banks with Provisional Administration", available at: <http://www.fg.gov.ua/not-paying/temporary> (Accessed 02 February 2016).
9. Rebryk, Yu. S. (2011), "The action plan of the bank liquidity crisis management", *Visnyk Universytetu bankivs'koi spravy Natsional'noho banku Ukrainy*, no 1 (10), pp. 249-252.

Стаття надійшла до редакції 08.02.2016 р.